

"והגדת לבנך ובתך"

לקט הגות, שירה וזמר לבניית הגדת הפסח – סדנא תמורה 2024

מבוא

הגדה חילונית הומניסטית משמרת את היסוד המארגן של סדר פסח כאירוע משפחתי מחנך. סדר פסח חילוני מקדם קיימות בן אדם לאדם, ובין אדם לטבע ולכן משלב סיפורים ושירים על האביב, עם קטעי הגות, ספרות, שירה ואף משחק, המשקפים שאיפה לשלום צדק ואחוה. אמרות כגון "והגדת לבנך", לצד "חנוך לנער על פי דרכו" ו"בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" מותאמות לערכים ולאירועי הזמן ולמקום. סתירות לתפישת עולם הומניסטית כגון "שפוך חמתך על הגויים" מוחלפים בקטעי הגות ושירה העוסקים בערכים מובילים כגון חירות, שוויון וצדק. סיפורי חג הפסח בתנ"ך מהווים את תשתית התרבות שלנו, המתנגדת לעבדות ושואפת לשלום ולצדק. ולכן בניגוד לפרשנות חז"ל שיציאת מצרים נעשתה רק ע"י אלוהים כפי שנאמר: "וַיִּצְאֵנוּ מִמִּצְרָיִם" - לֹא עַל יְדֵי מַלְאָךְ, וְלֹא עַל יְדֵי שַׁרְף, וְלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, אֶלָּא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבֹּד וּבְעֶצְמוֹ", נמשיך אנו את מסורת אבותינו ואימהותינו החילונים שהחזירו דמויות נשים וגברים בתנ"ך ובמציאות הישראלית לספר ההגדה, ולמגילת העצמאות הישראלית. הגדת פסח חילונית - הומניסטית, מתקיימת ומתחדשת במתח התמידי שבין שימור לשינוי. לכולנו נתונה החירות לצקת להגדה סמלים, סיפורים, שרים וכד', שישקפו לבנותינו ובנינו את משמעות החירות השוויון והצדק. לכן, גם השנה נספר בהורינו, אחינו אחיותינו וקרובינו גיבורי וגיבורות התהילה בימים ההם ובזמן הזה. לפיכך, השנה בהגדות אחדות מוזכר גם הבן החמישי המייצג את השבויים והנעדרים, עליהם נאמרים הדברים הבאים:

"הבן הנעדר מה הוא אומר?
קבצנו וְתִצְיֵלְנוּ מִכַּף אוֹיֵב, וְשָׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנֵינוּ;
ואף אתה אמור לו:
שומר אחי אנוכי! אֶת אָחִי אָנֹכִי מִבְּקֶשׁ .
לְמַעַן השְׁבוּיִים והנעדרים לֹא אֶחָשָׁה וְלְמַעַן בנינו
לֹא אֶשְׁקוּט עַד יִקְרְאוּ לְשָׁבוּיִים דְרוֹר"

מוזמנים להיעזר בלקט כתוספת לסדר שלכם או לבניית הגדת הפסח השנה.

לקט תמורה – יהדות חילונית 2024 לקראת פסח תשפ"ד

(ערכה לצרכי לימוד וחקר תמר גדרון עמיתת תמורה יהדות חילונית)

מבוא להגדת "סדר של פסח נוסח יגור", 1951

משחזרנו אל עצמנו, ופסוקי יציאת מצרים מאירים לנו מן המקרא - והנה לא כולם זכו להכנס ל"הגדה של פסח". עתה רשאים אנו גם אנו לומר: רבותינו, מה אתם ליקטתם בדורותיכם, אף אנו זכאים ללקט בדורנו. חוש טמיר קרא לנו, לתלויים על בלימה, להיאחז בחומר הספרותי הראשוני של יציאת מצרים שבמקרא. שלא מדעת נמשכת ידינו, שנה שנה ללפות פרקים אלה כלפות אבני יסוד מתוך מפולת העבר. לתת להם פיתוח בכלי המבע אשר ברשותנו.

יהודה שרת

יש, לדעתי, בקשר שבין ההיסטוריה לשירה משהו יהודי מאוד, שמתבטא בציווי על הזיכרון, בציווי של "הגדת לבנך". שמירת הזיכרון לאורך שרשרת הדורות קיימה את היהדות, והשימוש במיתוסים הראשוניים של היהדות בתוך קולות שנכתבים בהווה הוא חלק מהיצירה היהודית ככלל, וגם מהיצירה שלי. הכוונה היא לא לכתוב את העבר היהודי מחדש, אלא לערבב את הזמנים, לערבב את ההיסטוריות, לשלב את הטקסטים היסודיים - מקרא, מדרש, פיוט - עם הקולות של ההווה...

ריאיון עם אלמוג בהר בתוך:

[/https://almogbehar.wordpress.com/2008/04/09](https://almogbehar.wordpress.com/2008/04/09)

הגדה / אביחי קמחי

והגדת לי

בלילה ההוא

שבערת את החמץ

מסדרי לבך

ועלי פסחתי

הגות

זכר ליציאת מצרים / ברל כצנלסון

"בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". אין לך שיא של הכרה היסטורית מרומם מזה, ואין לך התמזגות של יחיד וכלל – ברחבי כדור העולם ובעמקי הדורות – גדולה מאשר בצו פדגוגי עתיק זה. איני יודע יצירה ספרותית יותר מחנכת לתיעוב העבדות ולאהבת החירות כסיפור השעבוד ויציאת מצרים. ואיני יודע שום זיכרון עתיק שכולו מופנה לקראת העתיד, שכולו סמל להווה ולעתידנו כ"זכר ליציאת מצרים". איזה יצר חירות עמוק טבוע בלב עם שיכול היה באביב ימיו ליצור יצירה גאונית כזאת ולמסור אותה מדור לדור.

לפני כשלוש מאות שנה הפליגה לעולם החדש אונייה ושמה 'מייפלואור'. היה זה מאורע גדול בתולדות אנגליה ואמריקה. אבל תאב אני לדעת, אם יש אנגלי אחד היודע בדיוק אימתי הפליגה אונייה זאת, וכמה אמריקאים יודעים זאת? היודעים הם כמה אנשים היו באותה אונייה? ומה היה טיבו של הלחם שאכלו בצאתם?

והנה לפני יותר משלושת אלפים ושלוש מאות שנה, יצאו היהודים ממצרים, וכל יהודי בעולם... יודע בדיוק באיזה יום יצאו: בחמישה עשר בניסן, וכולם יודעים בדיוק איזה לחם אכלו היהודים: מצות. ועד היום הזה אוכלים יהודים בכל העולם כולו מצה זו בחמישה עשר בניסן... ומספרים ביציאת מצרים...

דוד בן גוריון, מתוך נאום בפני ועדת החקירה של האו"ם, 1947

לאה גולדברג, קריאת שיר השירים בליל הסדר ('משמר', 28.3.1945, ערב פסח תש"ה)

ככל מאורע היסטורי וביוגרפי, גם יציאת מצרים, חווית הראשית של העם, היא מאורע חד-פעמי הנסוגה ללא הרף אל העבר. ככל חוויה היא עלולה להישכח, להימחק, לכלות עם הזמן. אנו עלולים לשכוח, קל וחומר צאצאינו שלא היו באותו מאורע. מכאן מצוות 'זכור': "זְכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יָצִאתָ מֵמִצְרַיִם מִבְּיַת עֲבָדִים" (שמות יג ג). כיצד זוכרים? התורה לימדה אותנו שאנו זוכרים על ידי מעשינו ופעולותינו. הלוח העברי הפך לבמת תיאטרון בו אנו בונים את זהותנו הקולקטיבית והאישית. אלא, שזה תיאטרון בו אנו לא צופים אלא שחקנים, המשתדלים לחיות מחדש את אותו המאורע על ידי טקסי הפסח. או אז יצליח המעשה החינוכי, "וְהָיָה כִּי יִשְׁאַלְךָ בֶּןְךָ מָחָר לֵאמֹר מָה זֶה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו... (שמות יג, יד).

פסח / פרופ' שלום רוזנברג, בדיקת חמץ: התיאטרון והסמל

לקט תמורה – יהדות חילונית 2024 לקראת פסח תשפ"ד

(ערכה לצרכי לימוד וחקר תמר גדרון עמיתת תמורה יהדות חילונית)

והגדת לבנך – הרהורי ליל הסדר

והגדת לבנך / צביג

"והגדת לבנך" - האומנם היגדנו?

מרד הבן

מילים: דוד שמעוני לחן: רועי שפיגלר

אל תשמע בני אל מוסר אב
ואל תורת אם אל אוזן תט
כי מוסר אב הוא "קו לקו..."
ותורת אם "לאט לאט..."
וסופת אביב דוברה כן:
"הקשיבה, איש, לשיר הבן!"

לשיר הבן ולשיר הנין,
הבא מבעד ערפל עב...

ודרוס לך שביל

וסורה מן הדרך

הלך בה האב

כי למה תחטא את הדור,

דור עתיד רחוק מוצף אור?"

בלילה קר בליל אדר

בישון האם, בישון האב

התשמע איך הרוח שר

את שיר הבן, שיר גיל וקרוב?

בלילה קר בליל אדר

הקשיבה, איך האביב שר...

השיר נכתב בתקופת העלייה השנייה,

והפך להמנון 'השומר הצעיר' בעלייה

השלישית. בשיר זה מכריז הדור מרד

כנגד הציווי המקראי: שִׁמְעוּ בְּנֵי, מוֹסֵר אָבִיךָ;

וְאַל-תִּטְשׁוּ, תוֹרַת אִמְךָ.

הרהורי ליל הסדר / יהודה עמיחי

הרהורי ליל הסדר, מה נשתנה, שאלנו

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות.

ורובנו גדלנו ולא נשאל עוד ואחדים

ממשיכים לשאול במשך כל חייהם, כמו ששואלים

מה שלומך או, מה השעה וממשיכים ללכת

בלי לשמוע תשובה. מה נשתנה כל לילה,

כמו שעון מעורר שתקתוקו מרגיע ורדים

מה נשתנה, הכל ישתנה. השינוי הוא האלוהים.

הרהורי ליל הסדר. כנגד ארבעה בנים דיברה

תורה, אחד חכם, אחד רשע, אחד תם ואחד

שלא יודע לשאול. אבל לא מדובר שם

על אחד טוב ולא על אחד אוהב.

וזו שאלה שאין לה תשובה ואם תהיה לה תשובה

לא ארצה לדעת. אני שעברתי את כל הבנים

בצרופים שונים, חייתי את חיי, הירח האיר

עלי ללא צורך והשמש הלכה לה וחגי פסח

עברו בלי תשובה. מה נשתנה. השינוי

הוא האלוהים. המות נביאו.

(מתוך הספר 'פתוח סגור פתוח')

עצמאי / יואב איתמר

לעתים תחנה מכה של דם באמצע הגלוח,

תאלץ לבלע צפרדעים,

אבל את המטות תשאיר בבית,

את המדבר הנח לעבדים.

לפעמים תצטרך לקרע את הים.

יהיו ימים של חשך

וימים של גשם וברד בדרךך,

אך כאשר תצא ממצרים תדע

שעשית זאת בעצמך.

2 לקראת פסח תשפ"ד

וינתת תמורה יהדות חילונית

חירות

חירות שלמה חסקי
והיא שעמדה לאבותינו ולנו,
שאלמלא עמדה לא היינו מסובים פה הערב ומונים דקה אחר דקה לתחילת האוכל,
אלא ממשיכים לבנות שיכוני פירמידות לזוגות פרעונים צעירים,
או מתברברים חסרי G.P.S במדבר ההזיות האין סופי.

בא / בלה שור
באתי אל פרעה
ואמרתי לו
שלחני מעבדות לחרות
הוא הסתפל בי
ענה לי בקשי
מה רצונך ממני
בדרך הדבר
לעשותו

מדי בוקר אריה סיון
מדי בקר אדם מתעורר
על שפתו של ים המחר
ושואל את עצמו: להצות
או לא להצות

מעבדות לחירות
מילים: יענקל"ה רוטבליט לחן: יצחק קלפטר

מצרים
מילים: איה כורם לחן: איה כורם ואדם בן אמיתי
כשיצאתי ממצרים זחלתי על גחוני
ארבעים ימים ולילה לא ידעתי מי אני

שיר המעלות טניה הדר
כאן, במרחק הקצר, המואר
שבין מבשרת ציון לירושלים
שיר המעלות הופך
לזרימה חרישית באפלה
שירת הלויים פרקמה עדינה
קושרת הרים לשרשיהם,
עצים לירקותם,
שמים לארץ

וצריך להעשות בן חורין באמת.
צריך תמיד (גם בשגגה) להיות
מה שהיינו
לפני הרגע בו שכחנו
מי אנחנו.
צריך לגשת אל החיים (ואולי גם
אל המוות) כאל משא-זמתן עסקי,
שגם אם הכל כבר נקבע
אנו חפשיים בכל רגע
לחדש את ההתדבנות
כאלו אין לפנינו סעיפי סכום כלל
ישראל אליר

יצאנו לשנות פני העולם משה בילינסון (מתוך: אתר "מכון שיטים")

יצאנו לשנות פני העולם, לשים קץ לשעבוד אדם באדם.
מתי נולדנו? בשעה שניצוץ כבוד ראשון הוצת בלב העבד המושפל הראשון נגד משפילו. אנו לא ננמיך את הדגל
עד בוא היום, והיה דגלנו לדגל החברה המשוחררת, עד יקום האדם במלוא קומתו, ויתגלה לעין-כל כאור
הנצחים הצפון בו, כשדעתו רחבה ולבו טהור וידיו נאמנות וחיייו חופש וצדק. אין לא עבד עברי ולא עבד כנעני,

הגדי מן ההגדה

הגדי מן ההגדה / נתן אלתרמן

הוא עמד לו בשוק, בין תישיים ועזים,
ונפנף בזנבו
הקט כזרת.
גדי מבית עניים, גדי בשניים זוזים,
בלי קישוט,
בלי ענבל וסרט.

איש לא שם לו לבו, יען איש לא ידע,
לא צורפי הזהב, לא סורקי הצמר,
כי הגדי הלזה
יכנס להגדה
ויהיה גיבורו של זמר.

אבל אבא ניגש בפנים מאירים
וקנה את הגדי
ולטיפהו על מצח...

זו היתה פתיחתו של אחד השירים
שהיו מושרים עד נצח.

ואותה הגדה כבר מלאה מהמון
נפלאות ומופתים עצומים לגודל.
ולכן הם ניצבו על הדף האחרון
חבוקים
ודחוקים אל הכותל.

ואותה הגדה כה אמרה אז דומם:
טוב, עמדו לכם, גדי ואבא.
בדפי מהלכים העשן והדם,
על גדולות ונצורות שיחתי נסבה.

אך ידעתי כי ים יקרע לא בכדי
ויש טעם חומות ומדבר להבקיע,
אם בסוף הסיפור
עומדים אבא וגדי
וצופים לתורם שיזרח ויגיע.

והגדי את יד אבא ליקק בלשון
ובחוטמו הרטוב נגע בה.
והיה זה, אחי, החרוז הראשון,
שפסוקו הוא "דזבין אבא".

יום אביב אז היה והרוח ריקדה
ונערות צחקו במצמוץ עיניים.
ואבא עם גדי נכנסו להגדה
ועמדו להם שם בשניים.

חד גדיא

מילים: בנימין כספי לחן: משה ביק

חד גדיא

מילים: יצחק פירוז'ניקוב תרגום: ישראל דושמן

תרס"ט

לחן: יצחק פירוז'ניקוב תרס"א 1901

חד גדיא מילים: חוה אלברשטיין לחן: עממי

ומה ההשתנה בך מה השתנה אני השתנתי

[חד גדיא לגדולים ולקטנים](#)

ליפא אהרוני (קיבוץ סעד)

בית

ער

לילו של אליהו

על כפיו יביא

מילים: יורם טהרלב לחן: יאיר רוזנבלום

הוא חלום אחד נושא עוד בלבבו
לבנות כיסא לאליהו שיבוא,
על כפיו אותו יביא,
לאליהו הנביא.

הסיפור שאחרי השיר

כַּד הַקֶּמַח לֹא תִקְלָה וְצִפְחַת הַשֶּׁמֶן לֹא

תִּחְסָר

(מלכים א', י"ז, פס' י"ד)

כד הקמח

חילוח ולחן: חנוך נשחר

לילו של אליהו / נתן אלטרמן

הוא יגיע הסב כעברו מתמיד

על בתי ישראל באזור ואדרת

הוא יבוא אל שולחן היחידה העברית

הלובשת עשן ועפר ועופרת

את היד הוא יושיט אל כוסו כמנהג

דום תקום לפניו הפלוגה ובפתח

כדמעה אדירה של זהב ושל חג

הירח יבער ברקיע של פסח

יברך את שולחן הסעודה התמה

יברך כל פלוגה אם חונה או ניידת

יברך את הכוח הקם לאומה

שעם חג ראשיתה בשנית היא נולדת

ברקיע גבוה של ליל מלחמה

הירח יבער ואדמה עין היין

והסב שהזקין עם זקנת האומה

יימצא כעומד על ערשה זה הליל

וילחש אז הסב: בין מם-מם ומם-כף

לא אבחינה, שאו לקדמון שכמוני

אבל צור ישראל, המם-אב לבניו

יברך את חגכם עלי לחם העוני

יברך את שולחן הסעודה החמה...

מצרים

יוצאת ממצרים / חגית אקרמן
(מתוך ההגדה של 'ניגון נשים')

לא ביד חזקה
ולא בזרוע נטויה
ולא במוך גדול
ולא באותות
ולא במופתים
אלא בהסוס,
בצעדים קטנים,
בהולת חשך
ברך
ובדבקות
ובכונה
ובדיזק
ובאהבה
נושאת סימנים קטנים
כמו קמטי הזמן העובר,
וחלופי עונות,
גופי המשתנה,
פניני געגועי.
יוצאת ממצרים.

נא-אמן, מברך צריך
שערים נתלשו בליל.
ותבאנה מכות מצרים
לעשות בך משפט בליל.

[...]

נא-אמן, עוד עומדים מתיך
אל קירות בתיהם מאז.
וקופאים עליהם עיטיך
כחלום שאיננו גז.

כי הפו בך אלות עשרת
על אשם וצדיק ותם.
וזכרה את לילות עשרת,
וראשון להם ליל הדם.

מתוך 'שירי מכות מצרים' של נתן אלתרמן, פואמה בת
שלושה חלקים שבמרכזה עשרה שירים שנושאים הוא
עשר מכות מצרים הניתכות על העיר החוטאת נא
אמן, המתוארות מנקודת מבטם של אב ובנו תושבי
העיר.

[שירי מכות מצרים](#) - נתן אלתרמן - מצגת

[ראפ עשר המכות](#) – הרב אמנון ריבק (מצגת)

כל אדם צריך מצרים – הרב אמנון ריבק
ביצוע אוריאל שלומי

[עבודת בראס אל שטן – באדמת סיני 2003](#)

מתי שמואלוף

לא כל העבדים יצאו ממצרים
אמרו לי רגלי 16 – 17 שעות עבודה
של איסמעיל בן ה 13

בצאת ישראל ממצרים

מילים: מתוך תהילים לחן: סיני תור

יציאת מצרים

מילים: יחיאל הלפרין לחן: יואל אנגל

יציאת מצרים (יצאנו ממצרים נרימה נס הדרור)

מילים לוי קיפניס לחן: ידידיה אדמון

יציאת מצרים

מילים ולחן: איתי אנקרי

עברנו את פרעה נעבור גם את זה

מילים ולחן: מאיר אריאל

יובל 2024 לקראת פסח תשפ"ד
גדרון עמיתת תמורה יהדות חילונית)

המסע במדבר

שירה

בן / נתן אלתרמן

[מתי מדבר האחרונים](#)

[קומו תועי מדבר](#) ביאליק שרת 1930

[גרסת לחן של הופמן](#)

זמר

ויסעו ויחנו

מילים: תלמה אליגון-רוז לחן: קובי אשרת

עגל הזהב

מילים ולחן: אהוד בנאי

בחצי הליל

מילים: עמוס אטינגר לחן: דוד קריבושי

ממצרים

מילים ולחן: עלמה זוהר

מדי בקר / אריה סיוון

מדי בקר אדם מתעורר

על שפתן של ים המחר

ושואל את עצמו: לחצות

או לא לחצות.

דמויות מסיפורי יציאת מצרים

יוסף

[יוסף הצדיק](#), איציק מנגר, דובי זלצר, רבקה זוהר
[קליפ](#) מה קורה לך יוסף (מה קורה לך יוסף אחיך כועסים) רחל שפירא מוני אמריליו 1970
[קינת יעקב](#) (על יוסף) אורי ברזילאי ויהודה בדיחי רבקה זוהר [הפזמון](#)
[בן פורת יוסף](#) ראובן ראובן בכורי אתה יהורם גאון יורם טהר לב מוני אמריליו, 1970 (חשוב)
[הפזמון, הקליפ](#)
[יוסף וכתונת הפסים המשגעת](#). טים רייס לויד אנדרו ובר תרגם אהוד מנור
[שאר פיזמוני המחזמר "יוסף וכתונת הפסים" של טים רייס](#)

משה

הפלא ופלא
מילים: יעקב דוד קמזון לחן: ידידיה אדמון
שירו של משה
מילים ולחן: אריאל הורוביץ
שלח את עמי
מילים: אפרים דרור לחן: עממי
[משה בתיבה](#) (דומם שטה תיבה קטנה) קדיש יהודה סילמן ניסים ניסימוב [פזמון שרה יפה ירקוני](#)
מרים דנה אבירם הררי טובה פורת איריס קרצר [הפזמון](#)
[מעשה ברבנו משה](#) קימזון ועמירן 1950 (1967)
["נסיר מצרים" סרט מצוייר \(שרה עופרה חזה באנגלית\)](#)
משה הרועה (בהר חורב שם במדבר) לוי קיפניס חדווה גלבווע 1940 .

והיא שעמדה / חנה שור

והיא שעמדה לאבותינו ולנו – זו מרים, אחות משה. שלולא
עמדה במקום שעמדה מי יודע היכן היינו כולנו היום. שלא אחד
בלבד עמד עלינו לכלותינו והיא – כנגד כל הסיכויים, נערה
יחידה בין קני הסוף.
בהיותנו מסובים כבני חורין על שולחן הסדר נרים כוס לחיי מרים:
שעמדה מול אביה עמרם ומול גזרת המלך פרעה;
שהעזה לעמוד מול אחיה כדי להגן על האישה העזובה;
המזכירה לנו שבאר השפע הולכת לצדנו באשר נלך

ארבעת הבנים

ארבע בנות / לאה פילובסקי

אָמרו: בְּזָכוֹת נְשִׁים צְדָקְנִיּוֹת נִגְאָלְנוּ אֲבָל
שִׁתְקוּ פִּנְגָד אַרְבַּע בָּנוֹת
וְלֹא אָמְרוּ לְחֻמָּה כְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח
אֶת שְׁנֵי הַמְרָשָׁעִת הִקְהוּ בְּלִי מְלִים
וְאֵל הַתְּמִימָה חִיכּוּ חִינֵךְ שֵׁשׁ בּוֹ עִידוּד וְאִין בּוֹ תִשׁוּבָה
וְלֹא פְתָחוּ לָזוֹ שְׂאִינָה יוֹדַעַת לִשְׁאֹל
וְלֹא פְתָחוּ לָזוֹ שִׁיּוֹדַעַת לִשְׁאֹל
וְלֹא פְתָחוּ לִי, אֲבָל הַתּוֹרָה, הַהֲגָדָה וְהָאֵל
פְתָחוּ לִי, פְתָחוּ לָנוּ, פְתָחוּ לְכָלֵנוּ וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ
בָּנוֹת חוֹרֵין.

בהגדות אחדות מוזכר גם הבן החמישי
המייצג את השבויים והנעדרים, עליהם
נאמרים הדברים הבאים:

הבן הנעדר מה הוא אומר?
קבצנו וְתַצִּילֵנוּ מִכַּף אֹיֵב, וְשָׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנֵינוּ;
וּאֵף אֶתָּה אִמּוֹר לוֹ:
שׁוּמֵר אַחֵי אֲנוּכִי! אֶת אַחֵי אֲנֹכִי מִבְּקֶשׁ . לְמַעַן
הַשְּׁבוּיִים וְהַנְּעַדְרִים לֹא אֶחְשָׁה וְלְמַעַן בְּנֵינוּ
לֹא אֶשְׁקוּט עַד יִקְרְאוּ לְשְׁבוּיִים דְּרוֹר

מלאך

מילים ולחן: אריאל הורוביץ

באור הלבן יש כל הצבעים
אדום צהוב כחול - סגול שלא רואים
ואנחנו אור - יש בנו הכל
רשע חכם תם ושאינו יודע לשאול

ארבעה אחים

מילים ולחן: נעמי שמר

ביום בהיר ונהדר
יצאו מתוך ההגדה
חכם ותם רשע גדול
וזוה שלא ידע לשאול
חכם ותם רשע גדול
וזוה שלא ידע לשאול
וכשארבעת האחים
יצאו לנוע בדרכים
מיד מכל ארבע רוחות
פרחים הגיעו וברכות
מיד מכל ארבע רוחות
פרחים הגיעו וברכות

פגש חכם בחכמה
אהב התם את התמימה
והרשע בתור אישה
תפס מרשעת אימה
והרשע בתור אישה
תפס מרשעת אימה
וזוה שלא ידע לשאול
לקח את היפה מכל
שילב ידו בתוך ידה
וחזר איתה להגדה
שילב ידו בתוך ידה
וחזר איתה להגדה

לאן הובילו הדרכים?
היכן ארבעת האחים?
בשיר שלנו ידידי
אסור לשאול יותר מדי
בשיר שלנו ידידי
אסור לשאול יותר מדי.

לקט תמורה – יהודי

(ערכה לצרכי לימוד וחקר תמר גדרון עמיתת תמורה יהדות חילונית)

אביב

[מצגת שירי אביב](#)

ערך מני גל

במשחק ילדים מרשע
מנתר על גב האביב קיץ
הרבה לפני תורו.

יעקב כהן

כתנות פסים / ר' משה אבן עזרא

כתנות פסים / לבש הגן / וקסות רקמה / מדי דשא
ומעיל תשבץ / עטה כל עץ / ולכל עין / הראה פלאו
כל ציץ חדש / לזמן חדש / יצא שחק / לקראת בואו
אך לפניהם / שושן עבר / מלך כי על / הורם כסאו
יצא מבין / משמר עליו / וישנה את / בגדי כלאו
מי לא ישטה / יינו עליו / האיש ההוא / ישא חטאו!

ניצנים נראו בארץ

מילים: מתוך שיר השירים לחן: נחום היימן

איך יודעים שבא אביב

מילים ולחן: דתיה בן דור

שמחה רבה

מילים: יפה בלהה לחן: ידידיה אדמון

אביב בעולם טוביה ריבנר

הפרחים גדולים, כאלו
אפשר לגור בתוכם,
עננים שקופים בתכלת,
כאלו הלב רחם,

פרפרים מתפרצים, כאלו
לא ראו את האור מעודם,
גופי עם גופה, כאלו
אין גבול בין דם לדם,

להבות צפרים, כאלו
השחק לבסוף נשלם,
ציצי צחוקים, כאלו
אביב בעולם.

תקווה

ציפייה לאושר

מילים: אסתר שמיר לחן: יהודית רביץ

האביב הוא ציפייה דרוכה לאושר,
פרחי צהוב סגול פורחים כמו הבטחה
וכל מה שנזרע אתמול מניב חיים ויופי,
דמעות כאב הופכות לדמעות שמחה.

וגם אתה, כן, גם אתה תקווה לאושר,
אתה לוקח את ידי לתוך שבילי לברך,
רגליי הולכות קלות לא מסרבות ללכת,
אני יודעת שאני מאמינה בך.

זזה מפחיד אותי לרצות לקחת חלק,
אפשר להפגע, אפשר לכאוב.

קצת אומץ לב

אני אומרת לא יעשה לי נזק,
האביב הזה יקח אותי אל תוך הטוב,
האביב הזה יקח אותי אל תוך הטוב.

האביב הוא ציפייה...

זזה מפחיד אותי לרצות לקחת חלק,
אפשר להפגע, אפשר לכאוב.

קצת אומץ לב

אני אומרת לא יעשה לי נזק,
האביב הזה יקח אותי אל תוך הטוב,
האביב הזה יקח אותי אל תוך הטוב.

וכל מה שנזרע אתמול מניב חיים ויופי,
דמעות כאב הופכות לדמעות שמחה.

מילה טובה

מילים: יעקב גלעד לחן: יהודית רביץ
אפילו בשרב הכי כבד
ידעתי שהגשם עוד ירד...

דיינו

מילים: תלמה אליגון רוז לחן: דרורה חבקין
שתזרח לה השמש כל יום במרום
יברכו אנשים זה את זה לשלום
בחיוך מן הלב יקבלו את פנינו
ובזאת דיינו דיינו

הימים שעוד נכוננו לנו

מילים: עדים פאנק, לחן: חנן יובל

הימים שעוד נכוננו לנו
שיהיו נכונים, שיהיו רכונים

שיר תקווה

מילים: מיכאל וקנין, לחן: שמעון בוסקילה
היום הזה הוא התחלה
בדף חדש אתה נוגע

אני ואתה

מילים: אריק איינשטיין לחן: מיקי גבריאלוב
אני ואתה נשנה את העולם...

לו יהי

מילים ולחן: נעמי שמר
עוד יש מפרש לבן באופק
מול ענן שחור כבד
כל שנבקש לו יהי.

הללויה

מילים: יענקל'ה גלפז לחן: מני גל
(אדם חוזר...)

פסח תשפ"ד בעת מלחמה

אתה ההולך ורואה את הנגב

אורים, 1991 (אתר "מכון שיטים")

אתה ההולך ורואה את הנגב הזה המזהיב שבוליו לעת קיץ.
ושומע מפץ מחצבות והלמות מקדחים הקודחים אל תהום ואל מים.
וצחוק ילדים מתערב בגעית עדרים החוזרים אל דירם.
והלמות מכוונות בבוטון וברזל. ובתים הקמים בעירם.
אתה הרואה איך מכה המדבר בילק וחוגג בפרות ובפרח.
התזכר איך עמס העמל על כתפיו את הקרב והפרך?
פי יש רגע קזה ותפקח מול הלילה עינים
וראית מעל לראשך איך פורחים רבואות כוכבים בשמים.
ואורות הפורצים מחלון מול ציה ושקמה.
זה העם הנולד מחדש בארצו על אותה אדמה.

מחכה

עידן רייכל

מילים: ריטה לחן: עידן רייכל

יום אחד זה יקרה
בלי שנרגיש, משהו ישתנה
משהו ירגע בנו, משהו יגע בנו
ולא יהיה ממה לחשוש.

עצב נבוא

09/04/2024 מאיר שקד | קיבוץ אדמית

(תוספות להגדת פסח תשפ"ד – התנועה הרפורמית)

אולי ראיתם איזה משה רבנו פנוי כאן בסביבה?

לזמן הזה - תוספות להגדה

אולי ראיתם איזה משה רבנו פנוי כאן בסביבה? כזה שלא נכנס
להגדה / כדי שחלילה לא יהפוך לאגדה / והוא אפילו לא חיפש
את התהילה / את משה אני מחפש / לא את אליהו הנביא /
מנהיג שלא מתחפש / ולא אכפת לו איזה יין נביא.
מין משה כזה שלהנהיג לא רצה / שוויתר על מנעמי סיר הבשר /
קיבל את דין התנועה / ואת עמו הוליך במדבר / כזה שלא מפחד
לריב עם אשתו / עם בניו ועם עם שלם / שמשוגל להגיד גם
ל"הוא" לא / למרות שידוע שאת המחיר רק הוא ישלם.
משה שהבין שהוא עצמו כבר בזמן עבר / ולא רץ המבוטחת הוא
לא יבוא / ובכל זאת יעפיל אל ההר / יחווה את כל תוגת "עצב

צפופים באוזניים

09/04/2024 הרב דניאל בורשטיין

(תוספות להגדת פסח תשפ"ד – התנועה הרפורמית)

לזמן הזה - אביב

מאז, יש לי צפופים באזניים,
אבל הסימפוזיה של הטבע לא מרפה.
בלילות, הצפרדעים כבר מציצות
יותר חזק מכל הצפורים ביום.
(ומאיפה לעזאזל הגיעו צפרדעים למדבר הזה?)

כרון בודד קורע את החושך בצוקה.
כמו זעקת מצרים במכת הבכורות.
יונה אחת מפתעת פורחת באויר.

הרוח החמה הוציאה
את צלילי הסימפוזיה מהאזן סופית.

אוונט הרוח מחרישה את האזניים

איה משה? אסתר שמיר

לא תודה, אֲנַחְנוּ לא בְּסֹדֶר
לא מְמַשִּׁיכִים כְּרָגִיל
לא מִתְכַנְנִים אֶת לֵיל הַסֶּדֶר
כְּמוֹ בְּכָל חֲגֵי הַחֲרוּת בְּאֶפְרַיִל
לא נְחַגֵּג יְצִיאַת מִצְרַיִם
אֲנַחְנוּ לא בְּנֵי חָרִין , כְּלָנוּ שְׂבוּיִים
לא נִשְׁתַּה אַרְבַּע כּוֹסוֹת יַיִן
לא נִקְרָא הַגְּדָה מְסֻבִּים וּשְׂתוּיִים.
מָה נִשְׁתַּנֵּה הַפֶּסַח הַזֶּה?
שְׁלֵא הוֹשִׁיעֵנו עֲדִין מִיָּד.
מִי זֶה שְׁלֵא מְרַגֵּשׁ בְּלִבּוֹ מְנַהֲרוֹת חֲטוּפִים
חֲפּוּרוֹת בְּכָל נִימֵי הַדָּם.
אֲזֵ לֵא, אֲנַחְנוּ לא בְּסֹדֶר!
אִיה מֹשֶׁה שִׁיעֲבִירוֹ בְּחֶרֶב?
שְׁלֵא יוֹתִיר אֶת עַמּוֹ בְּשִׁבִי
שְׁלֵא יִשְׁאִיר יִשְׂרָאֵל חֶרֶב.

בשקיעה הצהובה גבריאל פרייל

שְׁקִיעָה צְהֻבָה נִתְזַת בְּחֵלוֹן הַבַּיִת הַצְהֻבָּה.
בְּצֻלָה שֶׁל הַדְּלֵת עוֹמֵד גָּבֵר, לְרַגְלֵיו אָגַם קֶטֶן צָהָב.
בִּידוֹ כּוֹס זֹרְקֵת מִשְׁקָה חוּם-צְהֻבָּה.

עַל גַּב כְּתֵל אֶחָד מְבֹהֵיר, נִרְקָם
רֵאש־צֵל דְּהַה-צְהֻבָּה שֶׁל אִשָּׁה
וְיָד מְאַרְכֵת שׁוֹלֶפֶת לְהִבָּה צְהֻבָה מִתְפּוֹז.

לְטִבּוֹר-עוֹלָם צְהֻב-קָרִיר הַפְּכָה שְׁמֶשׁ-צְהֻרִים
שׁוֹרְפֵת.
סָבִיב לֵה כְּפָרִים וְכָרְפִים צְהֻבִים, עוֹנִים לֵה בְּמִקְהֵלָה.
וְאִי-שֵׁם תְּגִיָה צְהֻבָה כְּנֶפֶס כְּנֵרִית, אוֹמֶרֶת שִׁיר-יְחִוּד
שְׁקוּף.

בשדה הצהוב משחק השמש אמיר גלבוע

בְּשָׂדֶה הַצְהָב מִשְׁחַק הַשֶּׁמֶשׁ בְּסִבּוּיוֹנִים לְמִטָּה
בוֹגְדֵת הַרוּחַ מְסַחֲרֶרֶת רֵאשֵׁי הַפְּרָחִים
בְּמִשְׁבִּים לְטִיפִים מִחֲמוֹ שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ גְּנוּבִים,
שְׁלֵא יִבְגַּד בִּי לְבִי לְבִי אוֹמֵר לֵא
אוֹמֵר דְּבָרִים חֲסָרֵי שַׁחַר וְחוֹשֵׁשׁ
מִתְמַסֵּר לְעֵדֻנָּה עֲצוּם עֵין לֵא לְרֵאוֹת
אֶךְ לְחוֹשׁ אֵיךְ נִבְעֵל הַשָּׂדֶה לְאוֹר יוֹם
כְּאֲשֶׁר שֶׁמֶשׁ וְרוּחַ קָמִים זֶה עַל זֶה
לְאוֹר יוֹם עַל צֹהַב עֲרִית הַשָּׂדֶה